

Josef Gočár ≠ jen Dům U Černé Matky Boží v Praze

Název emise: Josef Gočár a architektura

Hradce Králové - aršík

Den vydání: 11. března 2020

Hodnoty:

23 Kč Gočárovy stavby – č. 1065 (ČP)

45 Kč Gočárovův portrét – č. 1066 (ČP)

Výtvarný návrh: Jan Kavan

Rozměry známkových obrazů: 40 x 26 mm

Tisk: Poštovní tiskárna cenin, Praha

Druh tisku: OF; **Tisková forma:** 8x A2

Papír: fl-an-OFF; **Náklad:** 36 tis. aršíků

Rytec FDC: Václav Fajt

FDC: OTp; obě v barvě černohnědé

Tisk: PTC Praha; **Náklad FDC:** 3.200 sérií

Významné stavby se nenacházejí jen v Praze nebo Brně, pyšní se jimi i mnoho dalších měst, a dokonce i obcí naší republiky. Je tedy dobře, že k připomenutí jednoho z nejvýznamnějších českých architektů první poloviny minulého století, Josefa Gočára, byl zvolen jeho příspěvek k podobě Hradce Králové, jehož tvář ovlivnil jako snad žádný jiný urbanista město u nás (snad s výjimkou F. L. Gahury a jeho příspěvku k podobě Zlína, a samozřejmě Karla IV. a jeho podílu na podobě pražského souměstí). Gočár byl zvláštním a oslnivým zjevem mezi našimi architekty – a že jsme těch dobrých měli a máme pěknou řádku! Už v relativně mladém věku dosáhl pozoruhodných úspěchů, a to i v cizině. Byl aktivním a velmi pilným architektem a současně i profesorem na Akademii výtvarných umění v Praze, dokonce jejím rektorem, členem České akademie věd a umění, předsedou spolku Mánes, nositelem řádu Čestné legie, a především zakladatelem moderní české architektury. Na scénu vstoupil jako žák jiného významného českého architekta Jana Kotěry (navrhl například budovu Právnické fakulty University Karlovy, tedy mé Alma mater), po jehož předčasně smrti převzal jeho profesorské místo na AVU.

V Hradci Králové dostal příležitost, o jaké sní mnoho architektů na celém světě, ale jen málokdo se naplnění tohoto snu dočká. Navrhl tu nejen obytné domy, kostel, úřady a školy, ale byl hlavně autorem nadčasového urbanistického plánu Hradce, kterým se řídila výstavba za první republiky a do značné míry i později za socialismu. Jím navržený druhý silniční okruh Hradce je stavbou, kterou mu dodnes mnohá města (včetně Prahy!) závidí a bolestně ji postrádají. Díky Gočárovi se Hradci Králové bez nadšáků říká architektonický salon republiky. Staveb tu však mohl provést víc, na některé, k jejichž realizaci nedošlo, upozornila velká výstava v Muzeu východních Čech, pořádaná před deseti lety ke 130. výročí architektova narození.

Ke 140. výročí vychází tedy aršík, navržený Janem Kavanem, který byl autorem návrhu aršíku připomínajícího jiného slavného architekta, Josefa Plečnika, před třemi lety. Má stejné uspořádání, tedy malý formát na výšku se třemi poli nad sebou, z nichž dvě zaujmají známky a jedno kupon, tentokrát však jde o dvě různé známky (v případě Plečnika to byla jedna zopakovaná

dvakrát). Známky jsou nad sebou a kupon dole (minule byl uprostřed), dalším rozdílem je okraj aršíku, který nesl jen Plečnikův podpis a nyní je zde plán Hradce. Na horní známce a kuponu jsou kompozice částí významných Gočárových hradeckých staveb, na známce uprostřed je jeho portrét a detail městského plánu. Jako předlohu portrétu Kavan zvolil Gočárovu fotografii z mladšího období, což je dobře, protože právě na počátku dvacátých let – to mu bylo čtyřicet – započala jeho „hradecká“ tvorba, která pak s přestávkami trvala až do poloviny let třicátých. Možná šlo o fotografii z obálky výpravné Lukešovy (a spol.) monografie Josef Gočár (Titanic, 2010), kterou lze doporučit všem zájemcům o architektovo dílo.

Liniová kresba Václava Fajty na známce je tak výrazná, že aršík vypadá jako tištěný kombinací ofsetu a ocelotisku z ploché desky. I když tomu tak není – je pouze ofsetový – jde o další slibný krok, že by naše známky zhotovované i touto „plebejskou“ technikou mohly udržet vysoký výtvarný a polygrafický standard, na jaký jsme u nich zvyklí a díky němuž získávaly a získávají významná ocenění ve světových soutěžích. Svůj podíl na tom má samozřejmě i Poštovní tiskárna cenin, jejíž éra na tomto poli však, bohužel, právě končí.

Varovným symptomem je však nákladové číslo – aršíků podle údajů České pošty vyšlo pouhopouhých šestatřicet tisíc, což je počet tak nízký, že bychom tomu

před několika lety ani nevěřili. Je otázkou, zda nemalé fixní náklady spojené s vydáváním poštovních známek při takto malých nákladech, nepovedou k tomu, že se jejich příprava a výroba bude muset z ekonomických důvodů dále značně zjednodušit a tím i zlevnit, což by s největší pravděpodobností mělo neblahé důsledky na jejich konečnou podobu. Doufejme ale, že se to nestane, tím nejmenším, co pro to můžeme udělat, je známky nejen kupovat do alb, ale také je používat v listovním styku, každý podle svých možností, doma, v práci i v podnikání. (To by je ale Česká pošta musela také nabízet na svých pobočkách, což se však, bohužel, z nepochopitelných důvodů neděje. To je ale stará vesta a my jsme na to už mnohokrát upozorňovali. Nezbyvá tedy než věřit, že si s tímhle paradoxem její vedení nějak poradí – ku prospěchu pošty i jejích známek.)

Obálky dne vydání v této emisi vyšly dvě a každá je pojata jinak. Ke tříadvacetikorunové známce je vyzdobena kresbou mateřské školy na Tylově nábřeží v Hradci, k pětáctyřetikorunové součástmi kubistického interiéru. Obě kresby jsou vytištěny z rytiny, provedené na Fajta až neobyčejně střízlivě (chtělo se mi dokonce říci *ukázněně*) – což je v tomto případě zcela na místě.

Pozoruhodná a koncepčně zcela rozdílná jsou i razítka – první s naznačeným hradeckým plánem a zdejším domicilem, druhé má tvar čtverce (na obálce je otištěno nápaditě šikmo), s domicilem Přelouč, tedy dodací pošty Gočárova rodiště obce Semín, a s trochu záhadnou adresou „Praha / Dlouhá tř. 43“. Jak mi sdělil autor návrhu Jan Kavan, jde o reprodukci architekta osobního razítka (zřejmě z písma typografa Oldřicha Menharta), kterým Gočár verifikoval své výkresy. FB

